Przesyłka opłacona ryczałtem

AIDAS

VILNIAUS LIETUVIŲ LAIKRAŠTIS
eina tris kartus savaitėje

DUODA NEMOKAMUS PRIEDUS
Ūkininkams — „ŪKININKĄ"
Vaikams — „VARPELĮ"

Nr. 5 (87) | Vilnius 1939 m. sausio 12 d. (ketvirtadienis) | Antri metai

VARGAS SU MILŽINAIS

Kas skaito pasakas, tas gerai žino, kiek daug jose yra prirašyta apie visokius milžinus, kurie gyvena nežinomose šalyse ir mažiems žmonėms yra labai baisūs. Vaikai tokioms pasakoms tiki, vieni kitiems gyvai pasakoja, kai kurie klausinėja tėvus, ar iš tikro yra milžinai. Dažnai įvairias pasakas paskaityti mėgsta ir suaugę žmonės. Skaito, kaipo nekaltą literatūrą, o juo labiau, jei pasakos parašytos gražiai, meniškai; ir liaudies sukurtose ir atskirų autorių parašytose pasakose yra įsidėmėtinas **teisingumo dėsnis,** kuriuo vaduojantis kiekviena pasaka baigiama apie piktų, neteisingų, kitiems darančių skriaudas, žmonių pralaimėjimus.

Tokias pasakas skaitydami, mes iš mažens daromės iš tikro jautrūs dėl teisingumo, kuris yra kilniausias dalykas žmonijos gyvenime. Bet kai pasiūgėjame ir ateiname metuosna, kai susiduriame ne su pasakų, bet su tikruoju pasauliu—kaip gi dažnai nusiviliame, pamatę tiek daug silpniesiems daromų skriaudų, taip labai šio pasaulio galingųjų mėgiamą neteisingumą ir neteisėtumą. Tokiais atvejais dažnai esame bejėgiai ir tik širdies gilumoje nešiojame apmaudą, pasąmonėje tikėdami, kad skriaudos turi būti atlygintos, kad neteisėtumo darytojus turi paliesti Aukščiausiojo Teisingumo ranka.

Kas atidžiau prisižiūrėjo pavienių žmonių skriaudoms, tas galėjo pastebėti, kad tikrai tuo ar kitu būdu, anksčiau ar vėliau skriaudikai yra nubaudžiami. Vėl kas susipažino su tautų istorija, tas turėjo pastebėti, kad ir čia būdi Teisingumas. Ir tikrai. Daugelis išdidžių ir nepasotinamų tautų žuvo, arba skaudžiai buvo Tesingumo rankos nuplaktos.

Panašios mintys ateina ir dabar, kada pergyvename labiausiai rafinuoto neteisingumo laikus, kada iš Teisingumo viešai juokiamasi, tyčiojamasi ir kada atvirai, su pasididžiavimu daromi didžiausi tarptautiniai prasikaltimai. Atrodo, kad šio pasaulio galiūnams (gunams) nėra nieko švento, kad kitų tautų pavergimas jiems yra didžiausias smagumas.

Be abejo, visa tai giliai atjaučia ypač mažosios tautos, kurios deda visas pastangas apsisaugoti nuo milžinų. Juk ne paslaptis, kad šiuo metu viena Europos didžvalstybė yra vaizduojama, kaipo išalkęs slibinas (smakas), į kurio gerklę kartas nuo karto reikia įmesti gabalas žemės. Ar kada nors neatsiras pasakiško didvyrio, kuris tą slibiną parbloškų, ar bent ilgesniam laikui apkvaišintų — sunku pranašauti. Žinome tik viena, kad tautos yra verčiamos šiam nepasotinamam slibinui aukoti po gyvą savo organizmo dalį. Tai pasibaisėtinas reiškinys.

Senovėje tokius slibinus-milžinus nuduobdavo iš visų pusių apstoję žmonės. Dabar sunku tikėtis bendro puolimo prieš naujovišką, ne pasakišką slibiną-milžiną.

Paskutinių metu mažosios tautos mėgina gelbėtis kitu būdu' mėgina skelbtis neutraliomis, mėgina neutralumą pravesti įstatymų keliu. Aišku, kad tai yra svarbus reiškinys, bet tai ne vienintelė priemonė išsigelbėti, nes juk negirdėtas dalykas, kad milžinai laikytųsi kokių nors įstatymų, o juo labiau tų, kuriais norima apriboti jų gobšumas. Nebuvo to praeityje, nebus ir dabar, kadangi milžinai tik tuomet nusiramins, kai bus parblokšti ir mirtinai sužeisti ar bent apkvaišinti. Istorija, kaip sakyta, duoda daug pavyzdžių, iš kurių matyti, kad gobšių milžinų - tautų neteisingumu paremtas gyvenimas tuo ar kitu būdu būdavo pribaigtas. Galgi ne kitaip bus ir su dabartiniu Europos slibinu, tačiau nežinia kada tai įvyks.

×

Neseniai, kaip žinia, Pietų Amerikos Peru sostinėje Limoje įvyko abiejų Amerikų valstybių atstovų konferencija, kurios metu norėta susitarti, suderinti savo veikimą ir po to įkurti savotišką Amerikos Tautų Sąjungą. Nepavyko. Nepavyko todėl, kad kai kurios Pietų Amerikos valstybės pabūgo „Šiaurės Milžino" („El Coloso del Norte"). Šis milžinas, kaip iš karto galima susivokti, yra ne kas kitas, kaip tik Jungtinės Amerikos Valstybės. Tiesa, šis milžinas neryja, kaip Europos slibinas, gyvų žmonių su žemėmis, bet ryja juos ekonominiu būdu. O tai irgi yra baisu, tai irgi savotiška vergija, kurios kratosi Pietų Amerikos mažosios valstybės.

Žodžiu, didelis vargas su įvairiais milžinais.

Čemberlenas su Halifaksu jau Ryme

Kaip jau buvo rašyta, šio mėn. 10 dieną iš Londono išvyko į Romą Anglijos premjeras Čemberlenas ir užsienių reikalų ministras Halifaksas. Abu anglų politikai pakeliui sustojo Paryžiuje ir čia ilgai tarėsi su Prancūzijos premjeru Deladieru ir užsienių reikalų ministeriu Bone.

Telegramų pranešimu, Prancūzijos ministrai dar kartą savo kolegoms anglams priminę, kad jie, viešėdami pas Musolinį, neužsimintų apie Prancūzijos—Italijos santykius. Mat, prancūzai nenorėtų, kad Čemberlenas paruoštų dirvą antram Miunchenui. Viešint Paryžiuje Anglijos ministrams, prancūzų spauda didelio entuziazmo nerodo ir tenkinasi, paduodama tik trumpas žinias.

Čemberlenas su Halifaksu, būdami Ryme, kalbėsis su Musoliniu ir užsienių reikalų ministru Čiano, be to, juos priims specialėse audiencijose Italijos karalius ir popiežius.

Priimtas Lietuvos neutralumo įstatymas

Sausio 10 d. Lietuvos seimas priėmė Lietuvos neutralumo (nešališkumas) įstatymą, kurį sureferavo užsienių reikalų ministras J. Urbšys.

Priimtame neutralumo įstatyme nurodoma, kad karo metu, palikdama neutrali, Lietuva draudžia kariaujančių valstybių karo laivams įplaukti į savo uostus ir vandenis, lėktuvams draudžiama skraidyti viršum Lietuvos teritorijos, kariaujančioms šalims nebus leidžiama naudotis Lietuvos teritorija karo veiksmams, tų valstybių kariuomenių žinių rinkimui ir perdavimui, kariuomenių ir karo reikmenų pervežimui, sandėliams steigti ir t. t.

Šis įstatymas yra suvienodintas su tokiais pat Latvijos ir Estijos įstatymais, kurie priimti yra 1938 m. gruodžio mėnesį. Lietuva, Latvija ir Estija suvienodintus neutralumo įstatymus ketina paskelbti vienu laiku — greičiausiai Baltijos užsienių reikalų ministrų konferencijoje, kuri įvyks Kaune kito mėnesio pradžioje.

Neutralumo įstatymo didžiausia reikšmė yra ta, kad juo iš anksto pasisakoma, jog neutralioji šalis nė vienai kariaujančiai pusei neteiks jokių pirmenybių ar lengvatų, bus nuošali įvykių stebėtoja, bet gins savo teises ir stos į kovą prieš tą valstybę ar jų grupę, kuri sulaužys jos neutralumą. Todėl Baltijos šalys, kurios karo metu gali pastatyti 600.000 puikios kariuomenės, visomis jėgomis gins savo neutralumą. Galima numatyti, kad be didelio reikalo ir apsiskaičiavimo nė viena kariaujanti pusė nenorės prieš save pastatyti šitokių jėgų.

Taigi šiuo atžvilgiu neutralumo įstatymai Lietuvai ir visai Baltijai sudaro gana žymią saugumo ir taikos priemonę.

Lietuva ir Italija bendradarbiauja meno srityje

Lietuva ir Italija kaskart vis glaudžiau bendradarbiauja dainos ir muzikos srityje. Italijos menininkų pasiūlymu, susitarta viena antrai radijo bangomis transliuoti dainos ir muzikos koncertus. Pirmoji pradėjo Lietuva, kuri lietuviškų dainų ir muzikos koncertą transliavo sausio 10 d. aštuonioms Italijos radijo stotims. Koncertą atliko „Jaunosios Lietuvos" centrinis choras, orkestras ir operos artistai: V. Jonuškaitė-Zaunienė, Sodeika ir pianistė Dulkštaitytė.

Sausio 22 d. Lietuvos radijo stotis transliuos panašų itališkų dainų ir muzikos koncertą iš Italijos.

Ruošiamasi Baltijos Santarvės konferencijai

1934 metais Lietuvai, Latvijai ir Estijai sudarius Baltijos Santarvę, kasmet įvyksta tos Santarvės užsienių reikalų ministrų konferencijos. Konferencijose aptariami bendrieji politiniai klausimai ir Santarvės vis glaudesnio bendradarbiavimo reikalai.

Šiemet tokia konferencija įvyks Kaune vasario mėn. 1-3 dienomis. Konferencijai tiekiama daug reikšmės, nes ji įvyksta pasikeitusiose tarptautinėse aplinkybėse ir Baltijos Santarvės neutralumo paskelbimo metu.

Be politinių klausimų, bus tariamasi įvairiais bėgamaisiais reikalais, apie tarpusavio vizų panaikinimą ir, apskritai, apie glaudesnį šių valstybių bendradarbiavimą įvairiose srityse. Lietuvos delegacijai pirmininkaus užsienių reikalų ministras J. Urbšys.

Prancūzijos parlamente laukiama kovos

Sausio 10 d. po Kalėdų atostogų prasidėjo Prancūzijos parlamento sesija. Ta sesija įdomi tuo, kad jos metu turės dar labiau išryškėti dešiniojo ir kairiojo sparno kova dėl valdžios.

Subyrėjus liaudies frontui, kaip žinia, Deladje vyriausybė dabar remia nauja atstovų dauguma, kurion įeina ir dešiniojo sparno atstovai. Šie atstovai eina atkaklią kovą su komunistais, kurių veikimas daug pakenkęs Prancūzijos ekonominiam gyvenimui. Dabar dešinysis parlamento sparnas yra susirūpinęs išstumti komunistus iš parlamento prezidiumo ir iš komisijų. Jų sumanymui pritarias ir centras su radikalais priešakyje. Radikalai dar norėtų pašalinti ir kai kuriuos socialistus. Visa tai norima padaryti tam, kad parlamente susikristalizuotų stipri dauguma, kuri be komunistų galėtų išrinkti naują valstybės prezidentą.

Prezidento Lebruno kadencija baigiasi gegužės 10 d. Prezidentas turi būti išrinktas iki balandžio 10 d. Rinkimai greičiausiai bus balandžio 6 d. ir iki tam laikui turės paaiškėti, kieno balsais bus išrinkta valstybės galva.

Karpatų Ukrainoje ir toliau neramu

Jau buvo rašyta apie kruvinus susirėmimus prie Vengrijos—Čeko-Slovakijos sienos. Už tą susirėmimą, kurio metu buvo užmuštų ir sužeistų, čekai kaltina vengrus, o šie čekus. Dabar incidentą tyrinėja mišrioji komisija, bet jos darbas nelabai vyksta. Pranešama, kad abiejose pusėse kasami apkasai ir prie sienos sutraukiama vis daugiau kariuomenės.

Pažymėtina, kad Karpatų Ukrainos vyriausybė pasiūlė Vengrijos vyriausybei pasikeisti kai kuriais plotais. Būtent, Karpatų Ukrainos vyriausybė norėjo atiduoti Vengrijai keliolika valsčių ir gauti už tai Munkačevo miestą. Bet Vengrijos vyriausybė šį mainų pasiūlymą atmetė. Pagaliau pranešama, kad šio mėn. 9 dieną Karpatų Ukrainos Serlušo mieste buvo išdaužyti Lenkijos konsulato rūmų langai.

Ryšium su tuo, kaip pranešama, Lenkijos pasiuntinys Prahoje įteikė Čeko-Slovakijos vyriausybei protesto notą.

Min. Charvatas Varšuvoje

Kaip žinia, šiomis dienomis viešėjo Vilniuje Lenkijos pasiuntinys min. Charvatas. Vilniaus lenkų dienraštis „Głos Narodowy" praneša, kad Vilniuje min. Charvatas kalbėjosi su vietos valdžios atstovais. Po to kuriam laikui išvyko į Varšuvą.

Rygos dienraščio „Sevodnia" pranešimu, min. Charvatas, prieš išvykdamas į Vilnių ir Varšuvą, buvo apsilankęs pas Lietuvos užsienių reikalų ministrą Urbšį, su kuriuo aptarė abi valstybes liečiančius klausimus. „Sevodnia" pranešimu, pasiuntinys Charvatas painformavo ministrą Urbšį apie Lenkijos nusistatymą Klaipėdos klausimu.

— Į Kauną atvyko naujai paskirtas Italijos prekybos atstovas Lietuvai. Italų firmų atstovybės būsiančios atiduodamos tiktai lietuviams.

— Susisiekimo ministerija Kaune įsteigė pašto muziejų, kuriame renkami būdingesnieji daiktai pašto, telegrafo ir telefono veiklos pavaizdavimui.

— Dabar Lietuvos miškuose vyksta dideli darbai. 340 girininkijose dirba apie 10.000 medžių kirtėjų. 8.000 vežimų veža sukirstą miško medžiagą prie plukdomų upių ir geležinkelių.

— Spaudos Fondas leidžia Vinco Kudirkos raštus keturiuose tomuose. Iki šiol Lietuvoje buvo tiktai Amerikoje išleistieji V. Kudirkos raštai, kurių jau nebegalima knygynuose gauti.

— Zoologijos sodas Kaune nupirko du didelius Sibiro lokius, kurie iš Sibiro per Leningradą ir Klaipėdą jau atgabenti į Kauną.

— Neseniai išsiųstam į provinciją d-rui Bistrui leista yra sugrįžti Kaunan.

Lietuvos pasiuntinys pas Lenkijos Prezidentą

Naujai paskirtas Lietuvos pasiuntinys Varšuvoje ministras Jurgis Šaulys, kaip jau buvo rašyta, šio mėn. 7 dieną atvyko į Varšuvą.

Šio mėn. 11 dieną min. J. Šaulys įteikė P. Prezidentui savo paskyrimo raštus. Ta proga buvo pasakytos pritaikintos pasiuntinio ir P. Prezidento kalbos.

Būsianti pasirašyta kultūrinio bendradarbiavimo sutartis

Kai kuriuose lenkų laikraščiuose pasirodė žinių, kad artimiausiu metu tarp Lietuvos ir Lenkijos būsianti pasirašyta kultūrinio bendradarbiavimo sutartis.

Tuo tarpu tikslesnių žinių apie numatytą sutartį nepranešama.

Podraug vienur kitur pasirodė žinių, kad netrukus Lenkija steigsianti konsulatus Klaipėdoje ir Šiauliuose. Tuo tikslu jau lankėsi Klaipėdoje Lenkijos pasiuntinys Kaune min. Charvatas. Taip pat kalbama, kad netrukus bus įsteigti Lietuvos konsulatai Vilniuje ir Gdynėje.

Lenkijos pirkliai Lietuvoje

Pernai buvo sudaryta tarp Lietuvos ir Lenkijos eilė sutarčių, kuriomis tvarkomi įvairūs, daugiausia susisiekimo, reikalai. Sutartimis sureguliuoti pašto, telegrafo, telefono, geležinkelių, automobilių ir orinio susisiekimo reikalai. Deja, šiomis susisiekimo priemonėmis iki šiol mažai naudotasi, nes tarp dviejų kraštų visuomenių dar neužsimezgė glaudesni santykiai. Prieš Kalėdas buvo pasirašyta ir prekybos sutartis iš kurios laukiama Lietuvos — Lenkijos santykiuose žymesnio pagyvėjimo. Dabar Lietuvos pirkliai Lenkijoje ir Lenkijos pirkliai Lietuvoje tyrinėja prekybos sąlygas ir galimybes prekybos sutarties ribose. Daug lenkų pirklių dabar vieši Lietuvoje, ir jie čia jeina į pažintis ir užmezga santykius su Lietuvos prekybinėmis įstaigomis bei įmonėmis.

KULTŪRINĖS ŽINIOS

Vincą Kudirką prisiminus

I. Kas buvo Lietuvoje Kudirkai gimus?

Neseniai, praėjusių metų gruodžio 31 dieną, suėjo lygiai 80 metų, kai Suvalkų krašte, Vilkaviškio apskrityje gimė didysis mūsų tautos veikėjas Vincas Kudirka.

Sunkus ir tamsus buvo tuomet Lietuvai laikas. Visame krašte viešpatavo rusai, draudę anuomet mums spausdinti savo raštus lotynų raidėmis. Mūsų kaimas buvo tamsus ir atsilikęs. Lietuvių šviesuolių - inteligentų, kurie rūpintųsi savo tautos ateitimi, buvo tik keletas. Lietuviška maldaknygė, rodos, niekam nepavojinga, ir ta — su dideliu vargu pasiekdavo savo skaitytojus. Iš Prūsų per sieną ėjo ji slapta, sukeldama žandarų kerštą ir neapykantą lietuviškam raštui, ugdydama juo didesnę kaimiečių meilę savo žmonėms, mokydama nepasiduoti ir kovą laimėti. Kalbamoji gadynė buvo mums nuostolinga, liūdna. Tirpo pamaži mūsų tauta slavų jūroje. Tiek lietuvių gyvenamojo ploto pakraščiuose, tiek viduje ilgainiui vis daugiau atsirasdavo salų, salelių, nelyginant sveikame kūne žaizdų, kurios nemitę galėjo ir visą tautą pažiaubusios sumažinti. Šiokiu tad laiku gimė Vincas Kudirka.

II. Kur ir kaip mokėsi?

Sukakties proga nors trumpai prisiminsime jo gyvenimo žymesnius įvykius ir papasakosime darbus, kuriais garsus tas mūsų didvyris ligi šių dienų. Didžiųjų dvasios stipruolių, gerųjų žmonių pavyzdys naudingas kartų kartoms.

Mažą Vincuką tėvas svajojo išleisti į kunigus. Tad kai sūnelis baigė Pažėrių pradžios mokyklą, buvo leistas toliau mokytis Marijampolės gimnazijoje. Čia jis turėjo išeiti 4 klases, o paskui važiuoti į Seinų kunigų seminariją. Marijampolės gimnazija, nors rusų išlaikoma, tačiau buvo gerokai aplenkėjusi. Tos gimnazijos mokytojai labai rūpinosi mokinių tarpe palaikyti lenkystę. Tas darbas jiems sekės. Mokiniai, nors iš lietuvių kilę, stengdavosi tik lenkiškai kalbėti, gėdinosi, varžėsi savo gimtosios kalbos ir lietuvių tėvų. Kalbėti lietuviškai tuomet reiškė būti „mužiku". Vincas Kudirka buvo uolesnis lenkininkas nei kiti jo draugai. Mokėsi lenkiškai kalbėti, skaitė lenkiškas knygas, bendravo su lenkų ponais. Baigęs šešias gimnazijas klases, išvažiavo V. Kudirka į Seinus. Tačiau seminarijoje išbuvo tik dvejetą metų ir vėl grįžo gimnazijon, kurią baigė gerai — su sidabro medaliu. Marijampolės gimnazijoje tuo laiku, be kitų dalykų, buvo mokoma ir lietuvių kalbos. Rusai, norėdami atskirti lietuvius nuo lenkų, įvedė gimnazijon lietuvių kalbos pamokas ir paskyrė studentams kasmet po dešimtį stipendijų. Stipendijas galėjo gauti tiktai tie kandidatai, kurie mokėsi gimnazijoje lietuvių kalbos. Ir V. Kudirka ateidavo į liet. kalbos pamokas, tačiau tiktai tam, kad gautų atestatan pažymį. Pamokos būdavusios labai nuobodžios. Mokytojas liepdavęs savo mokiniams ieškoti lietuviškame žodyne žodžių, panašių į lotynų kalbos žodžius, arba skaitydavęs Duonelaičio „Metus", ir tiek.

Vis dėlto jau ir tuomet Marijampolės gimnazijoje ruseno lietuvybės ugnelė. Vienas kitas mokinys šiaip ar taip pareikšdavo savo kilmę ir jos nesigėdindavo.

„Stipresni asmens — sako Julius Būtėnas savo monografijoje apie V. Kudirką — ir tuomet sugebėdavo ne tik lietuviškai įsisąmoninti, bet ir savo lietuvišką veidą išdrįsdavo viešai parodyti. Per metinį iškilmingą gimnazijos aktą direktorius praneša susirinkusiai publikai, kad mokinys lietuvis poetas paskaitysiąs savo parašytas eiles. P. Kriaučiūnas tuomet padeklamavo lietuvišką J. Kochanowskio vertimą „Czego chcesz od nas, Panie, za twe hojne dary"? (Ko iš mūsų geidi, Viešpatie, už savo gausias dovanas?). Pirmą kart išgirdo gimnazijos salė viešą lietuvišką žodį, ir pasigirdo plojimas. Šaukte šaukė kartoti, dar ką skaityti. Tada tas pats P. Kriaučiūnas padeklamuoja Krylovo pasakaitės — „Senelis ir smertis" — vertimą. Direktorius, pastebėjęs rankraštį, klausia: — Kodėl tamsta nerusiškomis raidėmis rašai?

— Kad kirilica negalima išreikšti — atsako Kriaučiūnas. Nuo to laiko draugai P. Kriaučiūną praminė „litwini", kiti „litwomanu". Bet jo parodytasis pavyzdys traukė draugus".

III. V. Kudirka vis dar lenkas

V. Kudirka tačiau, rodos, juo labiau, juo „tvirtesnis" darėsi lenkas. Ir negreit dar buvo lemta jam susiprasti. Visuomet linksmas, sąmojingas, iškalbus, draugų mylimas, V. Kudirka visur buvo mielai matomas. Mokėjo jis gražiai smuikuoti, piešti, rašyti. Buvo rimtas. Baigęs gimnaziją, nevažiuoja į Maskvos universitetą, kur būtų galėjęs gauti 30 rublių stipendiją kas mėnuo. Jį traukia lenkybės centras — Varšuva, nors ten menkesnis universitetas, blogesni profesoriai ir sunkios pragyvenimo sąlygos. Varšuvoje V. Kudirka studijavo medicinos mokslus. Čia kartą už draudžiamųjų raštų perrašinėjimą buvo iš universiteto pašalintas ir niekaip negalėjo grįžti. Bet pasitaikė gera proga, kuria V. Kudirka pasinaudojo ir grįžo universitetan. Varšuvon atvažiavo caras. Visos gatvės, kuriomis turėjo jo didenybė vykti, buvo tirštai kareiviais ir šnipais apstatytos. Tačiau V. Kudirka, pamatęs puikų caro vežimą, greitai pribėgo prie jo ir įmetė savo prašymą, kur galingąjį valdovą maldavo leisti grįžti universitetan ir baigti studijas. Prašymas buvo išklausytas. Tai rodo V. Kudirką buvus drąsų ir apsukrų vyrą.

Įdomiausias mums V. Kudirkos gyvenimo tas laikotarpis, kuriame jis, pasijutęs lietuviu, dirbo ne kitiems, bet savo tautai.

IV. Lyg antrą kartą gimęs

1883 metais Tilžėje buvo pradėtas leisti „Aušra" laikraštis, kurį paskaitęs V. Kudirka, kaip pats sakosi, lyg antru kartu gimęs .. — Gaila man buvo tų valandų, kurios nesugrąžintinai išbrauktos tapo iš mano gyvenimo, kaipo lietuvio, ir gėda, kad taip ilgai buvau apgailėtinu pagedėliu... Potam pripildė mano krūtinę rami, smagi šiluma ir, rodos, naujos pajėgos ėmė rastis... pasijutau lietuvis esąs — rašo V. Kudirka pats apie save.

1889 metais su savo draugais Gaidamavičium ir Adomaičiu V. Kudirka suredaguoja pirmąjį „Varpo" numerį. Savo „Varpu" V. Kudirka kėlė lietuvių tautą iš miego, kol buvo gyvas. Kaip sąžiningas varpininkas, jis įdėjo į savo darbą visą savo sielą. Todėl norint pažinti Kudirką, reikia pažinti ir jo „Varpą", kuriam jisai liepė skambinti išilgai, skersai per Lietuvą. „Varpe" V. Kudirka rūpinosi rašyti žmonėms apie aiškiai apčiuopiamus dalykus, kuriais skaitytojai galėtų pasinaudoti. Jam įdomu ir per dažnai Lietuvos miestelius atlankanti ugnelė, ir vasaros sausra, ir Lietuvos bajorų išeikvojimai taupomoje kasoje. Visur jis ieško priemonių, kuriomis galima būtų nuo visokių nelaimių apsidrausti. Ypač svarbus atrodė V. Kudirkai korespondencijų skyrius: jo nuomone, lietuviai turį pažinti Lietuvą Kiekvienam iš mūsų reikią žinoti, kur lietuvis džiaugiasi, kur vargsta, kur turtuose, kur apleistas, o kur laimingas, kad būtų kuo remtis norint apginti savo tėvynę.

V. Vincas Kudirka ir „Varpas"

Iš to, kas pasakyta aišku, jog „Varpo" linkmė buvo grynai gyvenimiška, reali. V. Kudirka anų laikų susivaidijusius dėl skirtingų pažiūrų lietuvius inteligentus mėgdavo pabarti ir pajuokti. Susibarę dėl savo skirtumų tie žmonės esą panašūs į tuos, kurie ginčijosi dėl skersai ar išilgai dryžų kelnių. Visiems lygiai reikią imtis tautinio darbo. O ambicingus laikraščio bendradarbius, kurie pykdavo dėl straipsnių braukymo ir įsižeidę ketindavo visai neberašyti „Varpui", lygindavo su mažais vaikais. Jis sakydavo: nepridera peštis su kiekvienu, kas mums nepatinka, bet taip pat negalima leisti, kad kas vietoj kviečių sėtų dirses". Toks svečias, pasak jo, nereikalingas, jeigu jis savo menką „aš" stato aukščiau už visų gerą". Redaguodamas „Varpą" ir šiaip daug dirbdamas, V. Kudirka ilgainiui nusilpo ir ėmė sirgti džiova, jau prasimušė kraujas iš plaučių. Būdamas medikas, jis žinojo, ką tai reiškia. Bet savo svainiui laišką rašydamas prašo pinigų ne ligai gydyti, o lietuviškoms knygelėms spausdinti. „Pamyslyk, Petruli, rašo jam, apie to dalyko svarbumą ir duok man atsakymą. Nesibijok nieko! Šventas darbas išduos šventą vaisių".

VI Darbas ir kova su žandarais. Lietuva žydės!

V. Kudirka, ir visai silpnas būdamas, džiovos parblokštas, nenustojo dirbęs. Pasistatęs žvakę, nuolat rašydavo, jei nesėdėdamas, tai gulėdamas. Netikėtai žandarų užkluptas, sudegindavo ką parašęs, kad neįkliūtų. V. Kudirka turėjo daug sąmojaus. Kartą atėjo žandarai ir suėmę Kudirką išsivežė. Kai suimtajam buvę pareikšta, kad jis vis dėlto būsiąs paleistas ir ištrėmimas Sibiran jam negresiąs, „Varpo" redaktorius pasakęs: — Nėr ko bijotis, aš apsuptas piktesnių profesoriaus Kocho (džiovos bakterijų išradėjo *Red.*) žandarų, kurie neleis manęs toliau už Kalvarijos kapinių ištremti.

Įdomus V. Kudirkos ginčas su dr. Chlebinskiu.

— Tai jau atbaigei savo vargą? Toks buvai gražus vyras, o dabar į ką pavirtai? — užkalbino Chlebinskis.

Kudirka tylėjo. Tada Chlebinskis kalbėjo toliau.

— Susimislijai nei šį nei tą. Dirbi kažin kokius darbus ir paskui patenki į kalėjimą kartu su žemais žmonėmis.

V. Kudirka tylėjo, o įsiterpė tėvas ir tarė sūnui:

— Kunigu būti nenorėjai, likai daktaru ir vis bėdoje.

Tada pritrūkęs kantrybės, Kudirka tarė:

— Išgamos Lietuvos! Gaila, kad Lietuvos žemelė nešioja, kad jos duonelę valgote. Nenorit patys to švento darbo dirbti ir kitiems trukdot!

Chlebinskis nusijuokė ir tarė:

— Nesikarščiok, Vincai, ba tuoj vėl veš į kalėjimą.

— Ne be taip — atsakė Kudirka — šį kartą jau su lova.

— Ką tu gali prieš tokią galybę, kaip musę tave sutrins! — tęsė toliau Chlebinskis.

— O Kudirka jam į tai:

— Ateis laikai, tiesos žodis karalius nuo sostų nuvers, jų karūnas sumins po kojų. Lietuva žydės! Nebus šitaip, kaip dabar... Ateis, dvarai bus išdalyti tiems, kurie patys juos dirba. Tu dar to sulauksi... Ir tikrai dr. Chlebinskis sulaukė nepriklausomos Lietuvos, matė Lietuvos kariuomenę ir naują gyvenimą. V. Kudirkos žodžiai jam nedavę ramybės*).

Nuostabus V. Kudirkos nujautimas ir ateities numatymas vertas paminėti dar ir iš kito atsitikimo.

Kartą V. Kudirka, savo seselės prašomas nedirbti pavojingo darbo, šitaip pasakęs:

— Aš tau pasakyčiau apie tą darbą, bet ką tu suprasi: tu ryt užmirši. Tikrai prižadėk, ar neužmirši, tai papasakosiu.

— Neužmiršiu.

— Žinai, tu dabar jaunutė, aš tau išpasakoti negaliu. Bet atsimink, ateis tokie laikai, kad maskoliaus čia nebus bus Lietuva, bus lietuviški maskoliai (kareiviai *Red.*). Kaip dabar nueini į kromelį ko nusipirkti, tai viršuj parašyta rusiškai, o paskui bus lietuviškai. Tai tada suprasi, kokius aš darbus dirbau...

*) Žiūr. 1924 metų jubiliejinį V. Kudirkos „Varpą" ir J. Būtėno knygą „V. Kudirka".

Vinco Kudirkos paminklas Naumiesčio kapinėse. Iš kairės paminklas su Lietuvos himno žodžiais, iš dešinės tas pats paminklas be žodžių kuriuos išskaptavo rusų žandarai.

VI Jei audra ištikus verstų stulpą...

Toks buvo mūsų V. Kudirka. Dirbo ir tikėjo geresne ateitimi. Ir jo žodis tapo kūnu. Buvo silpnų jėgų, bet stiprios dvasios. Prieš mirdamas sukūrė atmintiną eilėraštį, kurio dalį čia išrašysime:

Jeigu audra ištikus verstų stulpą vieną
Iš tų, kurie prilaiko jūsų namo sieną,
Namas negrius — iš baimės jūs neišlakstykit,
Tik vieton ano stulpo tąją pačią dieną
Tuoj kitą statykit...

V. Kudirka tikrai buvo mūsų tautos agimimo stiprus šulas. Nujausdamas artėjančią mirtį, ragino kitus užimti jo vietą ir iš baimės neišlakstyti. Mirė 1890 metais lapkričio 16 dieną, palikdamas gražiausių atminimų ir pavyzdžių, koks turi būti tikras savo tautos sūnus. Šiame straipsnyje neviskas apie Kudirką parašyta. Kas šį mūsų didvyrį nori labiau pažinti, turi perskaityti jo raštus. *V. M.*

Tarp parapijiškumo ir universalumo

Dažnai parašoma, o dar dažniau susirinkimuose pasakoma, kad mūsų visas gyvenimas esąs toks siauras, toks neįvairus, kad, pavyzdžiui, rašytojui nesą apie ką ir rašyti. Tą tariamą siaurumą ir neįvairumą prantama vadinti vienu žodžiu: parapijiškumas. Šio būdingo žodžio autorius neva esąs R. Mackevičius. Daugumas taip tvirtina, nors pats R. Mackevičius neprisimena, ar jis kada pasakęs žodį: parapijiškumas. Bet tiek to. Mažiau svarbu, kas pirmas įžiūrėjo mūsų gyvenime parapijiškumą. Svarbu yra tai, kad iš tikrųjų jaučiame savo gyvenimo siaurumą ir kiekviena proga apie tai kalbame ir rašome. Net nuobodu jau darosi, girdint nuolat vieną ir tą patį. Bet iš kitos pusės geras reiškinys, kad pastebime savo kultūrinius trūkumus ir juos keliame aikštėn. Kas yra sąmoningas savo netobulumo, tam bus skirta būti tobulesniu. Juk pažanga tik tuo būdu ir vyksta. Tačiau nesveika ir per daug pesimistiškai žiūrėti į savo gyvenimą.

Imkime mūsų grožinę literatūrą. Sakoma, kad ir joje juntamas parapijiškas siaurumas ir tematikos neturtingumas. Čia pasireiškia dvi priešingos nuomonės. Rašytojai sako, kad tokiose sąlygose, kaip mes dabar gyvename, nieko ypatingo nesą galima sukurti, nes trūkstą kūrybai svarbiausio pagrindo — gyvenimo įvairumo. Kiti teigia, kad ne gyvenimas esąs čia kaltas, bet mūsų rašytojai ir mes visi, nes mums trūkstą kultūros plačiau ir giliau pažiūrėti į gyvenimą. Katra nuomonė yra teisinga? Atrodo, kad antroji nuomonė visai teisinga, ypač jeigu kalbėsime apie literatūrinę kūrybą.

Tiesa, mūsų visuomenė šiame krašte yra, palyginti, labai negausinga. Betgi visuomenės ar tautos kultūringumas, taigi ir literatūrinės kūrybos lygmuo visai nepareina nuo jos gausumo ar negausumo. Kai kam iš mūsų atrodo, jog kitų tautų menininkai turi geresnes kūrybos sąlygas todėl, kad jie drauge su visa savo tauta gyvena įvairesnį gyvenimą. Suprask, kad jie turi ir daugiau temų savo kūrybai ir yra daug universališkesni. Bet pažiūrėkim į tai kiek kritiškiau.

Pirmiausia turime atsakyti į klausimą, kas sudaro svarbiausią centrą literatūros kūryboje. Taigi tą centrą sudaro ne kas kitas, kaip *žmogus*. Taip yra visame pasaulyje be geografinių ir ekonominių skirtumų. Niekas niekur nevaizduoja ir negali atvaizduoti savo visuomenės, tautos ar visos žmonijos. Visur vaizduojamas žmogus. Ir ne abstraktus, bet konkretus žmogus su visokiais jo privalumais ir ydomis, su jo temperamentu ir troškimais. O žmogus yra juk visur labai įvairus ir būdingas. Žmogus — tai slėpiningiausia būtybė. Ir čia kaip tik glūdi svarbiausias kūrybos šaltinis.

Mūsų rašytojams lietuvio žmogaus problema taip pat turėtų būti svarbiausia. Jeigu bus į tai atkreiptas dėmesys, tai neteks kalbėti apie mūsų literatūros parapijiškumą ir neturtingumą. Šio krašto lietuvis — žmogus yra gal nemažiau įdomus ir įvairus (aišku, psichologine prasme), negu kitų kraštų žmogus. Deja, ligi šiol mes neturime savo literatūroje pilno žmogaus — lietuvio. O neturime todėl, kad mūsų rašytojai dar nesugeba visko pastebėti, ypač psichinių žmogaus momentų ir juos atvaizduoti. Tą patį, žinoma, galima pasakyti ir apie Lietuvos valstybės literatūrą.

Kalbėdami nuolat apie savo parapijiškumą, norėtumėm, atrodo, būti daugiau universališkesni. Ir galime toki būti, bet tik tada, kai lietuvių literatūroje (kalbu ir apie Lietuvos literatūrą) bus tinkamai atvaizduota tai, kas yra kiekvienos literatūros pagrindas — žmogus. Tik žmogiškų pradų iškėlimas gali praskinti kelią į kitas tautas. Aišku, mūsų literatūroje pirmoj eilėj gali būti tik žmogus — lietuvis, bet tai nė kiek nekenkia būti lietuvių literatūrai universaliai. Juk ir kitų tautų literatūroje vaizduojami žmonės su jų tautinėmis savybėmis. Nėra tarptautinio žmogaus. Yra tik tarptautinės, atseit, visiems žmonėms bendros idėjos.

Kai kas siūlo, kad mūsų rašytojus reikėtų leisti užsienin šiek

(Pabaiga 3-me puslapyje).

MES IR JIE

Neseniai skaitėme mūsų spaudoje pranešimą lietuviškai visuomenei apie deklaracijų įteikimą. Toks svarbus reikalas, kaip pasisakyti septyniems metams, kokia kalba turi būti mokinami vaikai pradžios mokyklose, yra rišamas amerikonišku tempu. Pasirinkti dėstomąją kalba. kaip žinome iš spaudos, galėjome 10 gruodžiu pradedant ir baigiant š. m. 10 sausiu. Šis laikas yra per trumpas daugiau išsilavinusiam, o jau ką kalbėti apie tuos, kuriems įstatymai ir visokie valdžios įsakymai beveik neprieinami.

Lietuvių kalbos dėstymas pradžios mokyklose yra be galo svarbus. Kas mokina gimnazijoje ir dalyvauja egzaminuose, tas susidūrė su tuo klausimu: atvykstą į gimnaziją ne tik nemoka rašyti, bet net labai sunkiai skaito.

Ką mes turime šioj srityj? Kitais metais turėjome šimtus privatinių mokyklų. Buvo kelios valdinės mokyklos, kuriose mokino visai gerai pasiruošę (gerai moką lietuvių kalbą) mokytojai. Dabar, jei subalansousime, tai pamatysime vien minusą. Tiesa, turime vieną valdinę mokyklą Vilniuje, kuri sugeba paruošti savo mokinius į gimnaziją, bet mūsų kaimui vargiai prieinama: neturtingi mūsų kaimiečiai neišgali mokinti savo vaikų Vilniuje. Yra ir „Kultūros" mokykla (jau kitiems metams uždaryta), kuri galėtų paruošti į gimnaziją, bet ji taip pat dėl tų pačių sumetimų yra neprieinama platesnėms masėms. P. Mokyklų Kuratorius praneša, kad yra dar apie 50 mokyklų mišrių, kuriose esą dėstoma lietuvių kalba. Negerai tik, kad tų mokyklų mokytojai lietuvių kalbos labai dažnai mokinasi iš vaikų...

Kiek turime privatinių mokyklų? *Tik dvi*: viena Vilniuje su vienu mokytoju ir 28 vaikais ir viena Pašaminėj — taip pat su vienu mokytoju ir apie tiek vaikų. Pridėkime prie to vieną valdinę mokyklą Vilniuje su trimis su puse darbo jėgomis ir apie 150 vaikų. Viską sutraukę krūvon turėsime tik 3 lietuviškas mokyklas su 5 komplektais ir 210 vaikų, kurie gali tinkamai išmokti lietuviškai, na, ir įstoti gimnazijon.

Mažumų būitis Lietuvos valstybėje. Būtų per platu kalbėti apie visų mažumų padėtį švietimo srity. Kalbėkime tik apie tuos, su kuriais mus labai dažnai sugretina. Plačiai nerašysiu, o tik paduosiu statistinius davinius.

Pradžios mokyklos. Lietuvos valstybėje yra trys lenkų švietimo draugijos: *Pochodnia*, *Oświata* ir *Jutrzenka*, kurios rūpinasi vaikų ir suaugusių švietimu. Šios draugijos pačių lenkų yra valdomos, o jų turtu naudojasi lenkų visuomenė.

Kauno mieste yra *trys mokyklos* su 5 mokytojais su 138 mokiniais. Minėtas mokyklas išlaiko *Pochodnia*. Ta pati draugija turi dar vieną mokyklą *Babtuose* su vienu mokytoju ir 11 vaikų, *Bareišiuose* — 1 mokytojas ir 25 mokiniai (Ukmergės aps.) ir *Kunigiškiuose* — 1 mokytojas turi tik 6 mokinius.

Antra lenkų švietimo draugija *Oświata* išlaiko mokyklas *Biržų m* — 1 mokytojas ir vaikų, *Panevėžyj* — vieną mokyklą su dviem mokytojais ir 41 vaiku ir *Kaurinių* kaime (Panevėžio aps.) — 1 mokytojas su 8 vaikais. *Raseiniuose* lenkų privatinę mokyklą laiko *Jutrzenka*. Šioje mokykloje mokytojauja vienas mokytojas ir turi 11 vaikų.

Valdžios išlaikomos mišrios mokyklos (liet. — lenk.) yra 4: Kaune 3 su 19 komplektų ir 792 vaikais ir Ukmergėje — 1 mokykla su vienu mokytoju ir 40 vaikų.

Prie to viso pridėkime 3 lenkų gimnazijas: Panevėžyj su 183 mok., Ukmergėj — su 67 mok. ir Kaune — su 154 mok. Visos gimnazijos iki pernai metų buvo valstybės subsidijuojamos, *pačių lenkų* laikomos ir valdomos.

Įstatymai reikalauja 30 vaikų vienai mokyklai, bet Lietuvos valstybės švietimo valdžia mažumų mokykloms daro išimtį ir leidžia joms gyvuoti, kaip matome, su mažesniu vaikų skaičiumi.

Labai dažnai tenka nugirsti, kad, girdi, lenkai esą prieš jų valią užrašyti lietuviais ir, kaipo tokie, negalį leisti savo vaikų į lenkiškas mokyklas. Čia yra labai rimtas priekaištas; žinoma, gali pasitaikyti vienas kitas faktas, kad užrašo kitaip, negu norima. Tokių faktų visur pasitaiko. Bet juk galima ir pataisyti. Pav. 1938/9 mokslo metais 2 piliečiai kreipėsi į pradžios mokyklų dapartamento viršininką p. Kviklį, kuris per apskrities valdybą (reikėjo pataisyti tautybę) jų prašymą patenkino. Daugiau panašių prašymų nebuvo.

Sugretinau vienur ir kitur mokyklų skaičius. Negausūs jie nei čia, nei Lietuvos valstybėje. Bet už juos, man rodos, negalima kaltinti nei mūsų, šio krašto gyventojų, nei anos pusės lenkų. O jei Lietuvos valstybėje ir visai išnyktų lenkiškos mokyklos, tai ir tuo atveju mes taip pat būtumėm visai nekalti.

Pajuodupiškis

Tarp parapijiškumo ir universalumo

(Pabaiga.)

tiek apsitrinti, praplėsti savo horizontą. Mintis gera, bet ne visiškai. Kai kas įsivaizduoja, kad užsienyje kultūra savaime pilasi žmogaus asmenybėn. Įsivaizdinu, kad važiuoti užsienin tik tada būtų naudinga, jeigu ten rimtai būtų studijuojama, stebima, sekama kultūrinis gyvenimas ir jeigu iš to viskas būtų daroma atitinkamos išvados. Šiap gi nuvažiuoti užsienin tik pasižiūrėti, nieko nereiškia. Viskas turi būti pervirškinta, asimiliuota, o ne tik regėjimu užfiksuota. Na, ir jeigu jau važiuoti, tai ilgesniam laikui, o ne metams ar dvejiems, ypač kai nemokama svetimos kalbos. Pavyzdžiui, keliolika iš mūsų yra buvę užsieniuose, bet kažkaip neatrodo, kad jie ten yra buvę. O taip yra greičiausia todėl, kad nuvažiavo kalbos nemokėdami arba labai silpnai mokėdami. Be to, neilgai buvo. Tačiau važiavimas užsienin, o ypač ilgesniam laikui yra kol kas svajonės. Tuo tarpu reikia kaip nors namie gyvenant tobulinti savo literatūrą.

A. Pangonis.

Seniūnijų tarybų rinkimų daviniai

Asava. (Žirmūnų valsč.) Seniūnijos tarybininkų rinkimai buvo paskirti Asavoj gruodžio 20 dieną, o viešai paskelbta juos pirmomis gruodžio dienomis. Žmonės turėjo išrinkti iš viso 16 tarybininkų ir paskirtą dieną į rinkimus ėjo dviejais sąrašais. Vienas sąrašas buvo sudarytas Asavos seniūnijos dabartinio šaltyšiaus — kitą sudarė patys žmonės. Pagrindiniai rinkimai davė 14 tarybininkų. Todėl gruodžio 27 dieną įvyko papildomieji rinkimai. Galutinai tarybininkų skaičius pagal sodžius bei vienkiemius atrodo šitaip: iš Asavos 4, Padvarės 6, Povilonių 4, Bilonių 4. Į tarybininkus pateko ir keli lietuviai. Patys rinkimai ėjo pavyzdingai ir žmonės jais patenkinti. Pirmininkavo ir formaliai rinkimus tvarkė lietuvis — J. Nenartavičius.

Žilionių sodžiuje (Žirmūnų valsč.) seniūnijos tarybininkų rinkimai įvyko gruodžio 21 dieną. Čionai faktiškų rinkimų nebuvo, nes sudaryta vienas tik sąrašas. Kitą sąrašą, kurį sudarė Žilionių „strzelcų" vadas p. Szwed — dėl stambių neformalumų pirmininkaujantis atmetė. Tarybininkų taip pat 16. Įdomūs taip pat buvo.

Aradniškių tarybos rinkimai. Čia į tarybininkus visomis jėgomis stengėsi patekti vietos dvarininkas Kujalowicz. Jis pats rinkimų dieną — gruodžio 21 dieną savo arkliais vežėsi į rinkimus savo šalininkus. Bet, nepaisant to, gavo tik 8 balsus ir tarybon nepateko. Rodo tai, kad savo reikalus imasi tvarkyti patys žmonės. Besiartinant valsčiaus tarybos rinkimams žmonės irgi pasiryžę yra pravesti į ją patikimus asmenis, kurie mokės ginti valstiečių reikalus. Dabar jau Asavoj ir kit. lankėsi kaž koks Bienkievič — norįs per Žirmūnų valsčiaus tarybą tapti valsčiaus vuitu. Kiti ir gi kalbinasi sau rinkikus — seniūnijų tarybininkus. Tačiau viena yra žinoma: Bendrai Žirmūnų valsčiaus ribose išrinktais tarybininkais yra energingi žmonės ir valsčiaus tarybon nusistatę yra pravesti tik patikimus žmones.

Zervynų (Varėnos valsč.) seniūnijoje buvo išstatytas tik vienas kandidatų sąrašas. Jį sudarė Zervynų, Kašėtų ir Lynažerio sodžiai. Kadangi šiuose sodžiuose gyvena vien lietuviai, tai tą sąrašą įteikus, skaitosi išrinktais *visi lietuviai* kandidatai — iš viso 16 žmonių.

Nauja Čemberleno kelionė

Skraidantis „taikos apaštalas" Čemberlenas išvyko į naują diplomatinę kelionę Šiuo žygiu į Rymą. Kai kam atrodo, kad sulaukus tokio amželio (71 metai), reikėtų jau pasilsėti ir geriausiu atveju atsiminimus rašyti, ką taip mėgsta visi dideli politikai. Bet matyti toks gyvenimo būdas energingam Čemberlenui nepatinka ir jis pats per žurnalistų suruoštus pietus pareiškė, jog nemėgstąs, kai jį vadina seniu. Priešingai, jis jaučiąsis kaip 40 metų pilnas jėgų vyras.

Čemberleno ir Halifakso kelionei į Rymą priduodama didelės reikšmės, o anglų ir prancūzų spauda primygtinai stengiasi atspėti, kokie klausimai bus gvildenami Ryme. Pav., įtakingas anglų dienraštis „Manchester Guardian" klausia: „Ko galų gale Čemberlenas su Halifaksu vyksta Ryman". Ir negali atsakyti. Laikraščio nuomone, italų — anglų gerų santykių demonstravimas dabar esąs nereikalingas, juo labiau, kad italų—prancūzų ginčas dar nepabaigtas. Bet daugumas mano kad pirmoje eilėje bus aptariami Ispanijos klausimai ir padėtis Viduržemio jūroje, o italų — prancūzų konfliktas nebus liečiamas, nes Prancūzija kategoriškai pareiškė nenorinti jokių tarpininkų. Bet žinant, kad geri italų—anglų santykiai Viduržemio jūroje priklauso ir nuo minėto konflikto išsprendimo, reikia tikėtis, kad Čemberlenas, neiškęs apie tai nepaklbėjęs. Anglų spauda netgi mano, kad tai galima atsiekti gana lengvai. Kaip žinia, Musolinis teritorinių reikalavimų jau nestato, o nori gauti tik kai kurių nuolaidų Džibuti ir Suezo kanale.

Ispanijos karas įgriso ne tik patiems ispanams, bet ir visiems politikams, kurie įžiūro jame Europos karo pavojaus židinį. Tiesa, betarpiškai tas pavojus dabar negresia, bet vis tik geriau būtų, jeigu ispanai nustotų kovoję, žudę ir naikinę savo kraštą. Bet Ispanijos naminis karas įgriso ir Italijai, kuri rimtai ušiangažavo ir jos prestižas bei interesai reikalauja laimėjimo, bet remiant Prancūzijai vyriausybininkus ir nepripažįstant anglams gen. Frankui kariaujančios pusės teisių, karo užbaigimo negreit galima laukti. Taigi ir Musolinis stengsis išgauti iš Čemberleno kokių nors pažadėjimų, o Čemberlenas iš savo pusės, kaip praneša dienraštis „Daily Mail", pasiūlysiąs Italijai didelę finansinę paramą, jei ji sutiksianti atsiimti savo kareivius iš Ispanijos. Tos paramos didumas turįs priklausyti nuo gen. Franko puolimo pasisekimo Katalonijos fronte.

Be abejo, Rymo vizito metu, Čemberlenas ir Halifaksas pasinaudos proga ir aptars su Mussoliniu svarbiausias Europos ir pasaulio politines problemas. Daugiausia dėmesio, žinoma, kreips į tolimesnius Vokietijos politikos etapus ir jų santykius su Lenkija, kurie po Beko pasimatymo su Hitleriu, pradeda naują laikotarpį tų valstybių gyvenime ir turės didelės reikšmės Vokietijos Rytų politikai. Berlyno — Rymo ašis yra kol kas stipri ir jai nieks negresia. Tačiau anglų spauda spėja, kad anksčiau, ar vėliau tarp abiejų diktatorių turės atsirasti nuomonių ir interesų skirtumai, kurie negalės išlaikyti Hitlerio ir Musolinio ligšiolinės draugystės.

Bd.

KORESPONDENCIJOS

Viln.-Trakų apskr.

Drūcminai, Varėnos valsč. *Nesnaudžiama.* Buvo laikai, kada mūsų sodžius galėjo pasididžiuoti „Ryto" lietuviška mokykla, vėliau skaitykla ir šv. Kazimiero skyriumi. Deja, dabar jau visa tai yra pranykę, lyg žiemos pakąsti gėlių žiedai. Bet žmonės vis dar laukia sugrįžtant tų geresnių laikų.

Nežiūrint nepatogumų, kurie tenka turėti, drūcminiškiai nesnaudžia ir savo vieningu organizuotumu vieną, kitą apylinkės sodžių pralenkia.

Senu papročiu Drūcminų jaunimas ir šiemet pasitiko Naujuosius Metus taip, kaip pridera sutikti susipratusiam lietuviškam jaunimui. Jaunimas bemaž instiktyviai Naujų Metų išvakarėse susirinko į vieną butą ir čia pasiruošę kuklią vakarienę palydėjo į amžinatvę senuosius metus, o pasitiko Naujuosius. Sutikime Naujų Metų dalyvavo kartu su Drūcminų ir Kaniavos jaunimas. Viso buvo susirinkę daugiau kaip 40 asmenų. Šia proga buvo pasakyta nemaža kalbų, padeklamuota gražių patrijotinių dainų ir pažaista tautiškų žaismų bei pašokta. Malonus dalykas tenka konstatuoti iš šios pramogos — tai jaunimo drąsa ir lietuviškas atvirumas, kurs spindėte spindėjo visose kalbose ir dainose. Visa pramoga užbaigta ankstyvą Naujųjų Metų rytą kultūringai ir padoriai.

Tokių pramogų drūcminiškiams ir kaniaviškiams kitų sodžių jaunimas turėtų tik pavydėti. *Svečias.*

Gervėčiai. *Palaikomi gražūs papročiai.* Kat. Akc. Jaunimo Sąjungos skyriaus valdyba, vietos kun. klebono padedama, surengė visos parapijos nariams bendras kūčias. Kūčios įvyko 1958. XII. 31 d. Šios Sąjungos pirmininko A. S. namuose Miciūnų kaime, į kurias kartu su svečiais susirinko apie 100 asmenų. Gražiai papuoštame kambaryje susėdus visiems prie bendrojo kūčių stalo, kun. klebonas pasakė tam momentui pritaikytą kalbą ir pasidalijo kalėdaičiais. Sveikino jaunimą taip pat svetys kun. Steponavičius. Tolimesnėje eigoje stud. N. M. padainavo linksmų „dzinguliukų", narys B. G. pasakė monologą; be to, dar visi susirinkusieji bendrai padainavo daug įvairių dainelių. Vakarienė užtruko apie 3 val. ir praėjo tikrai jaukioje ir linksmoje nuotaikoje.

Padarius visų susirinkusiųjų bendrą nuotrauką, jaunimas perėjo į kitą namą pasišokti. Reikia pažymėti, kad kaip vakarienės, taip lygiai šokių metu jaunimas užsilaikė pavyzdingai.

Gaila tik, kad nedalyvavo Galčiūnų ir Pelegrindos kaimų jaunimas.

Algimantas.

Krūkliai, Varėnos valsč. *Girtuokliavimo vaisiai.* Krūkliuose seniau buvo „Ryto" mokykla, vėliau skaitykla, bet dabar jau tų organizacijų nėra Nėra čia ir mokyklos. Vaikai lanko valstybinę Dalinos mokyklą. Jaunimas yra visai pairęs ir jokių kultūringesnių pramogų neturi. Lietuviškų laikraščių čia vos keletas pareina.

Jaunimo vienintelės pramogos yra vakaruškos ir girtuokliavimai bei kortavimai.

Antrą Kalėdų dieną čia buvo surengti šokiai. Šokiai, kaip šokiai, bet kai juose pasimaišo baltakės vergai, tai viskas pagenda. Šokiuose buvo vienas, kitas ir iš aplinkinių kaimų. Įkaušimo pasėkos buvo tokios, kad Pekorėkas iš Krūklių ir Marcevičius-Bendorius iš Kaniavos bemaž mirtinai peiliais subadė Molį iš Krūklių. Dabar sužeistasis pusgyvis guli ligoninėj, o mušeikos policijos tardomi.

Negražu, krūkliečiai, kad jūsų tarpe dar vis yra mušeikų. *Matęs.*

Rudnia, Varėnos valsč. *Lietuviai pašalinti nuo vargonų.* Per Naujus Metus Rudnios bažnyčioj buvo lietuviška diena. Kai kurie lietuviai jaunuoliai norėjo užlipę prie vargonų pagiedoti kalėdinių giesmių. Pasirodymas jaunuolių prie vargonų, vietos exvargoninkui Mazaliauskui nepatiko ir jis liepė visiems nuo vargonų pasišalinti. Šie mėgino aiškintis, tuomet vargoninkas kreipėsi pas kun. Raupelį, kuris jam pritarė. Taip aplinkybėms susidarius lietuviai jaunuoliai nuo vargonų pasitraukė.

Tokiu exvargoninko ir kun. Raupelio pasielgimu lietuviai parapijiečiai yra nepatenkinti. Lietuviams tas įvykis yra tuo skaudus, kad kun. R. leidžia sauvaliauti privačiam vargoninkui (parapija jo nesamdė).

Į tokią bažnyčios tvarką turėtų būtinai atsižvelgti aukštesnė Bažnyčios vyriausybė. *Giedorius.*

Ašmenos apskr.

Biliai, Dieveniškio valsč. *Mirė geras lietuvis.* Sausio 5 d. čia tragingai mirė susipratęs lietuvis *Jonas Steponavičius*. Velionis buvo 50 m. amžiaus. Paliko žmoną su šešetu vaikų, vyriausioji duktė 21 m.. mažiausias — 6 m. Kadangi Biliuose užsidirbti auksiną nėra kur, tai jis visuomet patarnaudavo buvusiam „Ryto" skaityklos vedėjui ir valdiškam mokytojui. Sausio 5 d. vakare jis buvo nuvažiavęs į Benekainius pasitikti mokytojo. Geležinkelio stotyje priėjo Benekainių policininkas su areštuota moterimi ir paprašė, kad pavežėtų ligi postarunko. Mokytojui sutikus, ėmė vežti. Truputį pavažiavus, J. Steponavičius pasijuto silpnai ir virtęs iš vežimo, atsiskirė su šiuo pasauliu.

Velionis buvo ne tik susipratęs lietuvis, bet ir geras ūkininkas ir pavyzdingas vaikų tėvas. Viena dukterį išmokino siuvimo — Vilniuje lietuvių siuvykloje. Jis visuomet kalbėdavo lietuviškai, ne tik prie lietuvių, bet ir prie lenkų. Stropus buvo „Aido" ir „Viln. Aušros" prenumeratorius ir pirmas rūpindavosi įsigyti lietuvišką kalendorių. Amžinąjį atilsį duok jam Viešpatie!

Aštrakalnis.

Suvalkų apskr.

Senieji Ramonai, Andriejavo valsč. *Dėl nesumokėtų mokesčių.* Šio kaimo ūkin. J. Kalesinskas dėl didelio skurdo per keliolika metų visai maža mokėjo mokesčių. Sekvestratoriams kelis kartus atvažiavus ir neradus, kas už mokesčius galima būtų paimti, byla buvo atiduota Suvalkų Miesto Teismui.

Praėjusių metų rudenį teismo kamarnykas pranešė, kad už nesumokėtus mokesčius (287 auks. 9 sk) bus parduodama J. Kalesinsko žemė (19 margų). J. K. ėmė rinkti pinigus ir mokėti mokesčius. Iki praėjusių metų gruodžio mėn. jis sumokėjo 200 auks. Dėl likusiųjų padavė prašymą, kad išskirstytų ratomis.

— Kaip „Aide" buvo rašyta, 1938 m. spalių 16 d. pas vietos gyventoją J. Višniauską buvo susirinkę keletas asmenų pasišnekučiuoti. Kadangi jau buvo vėlesnis laikas, tai kopo kareivių jie buvo nuvesti į sargybą ir ten jiems surašyti protokolai. Dabar tie asmens yra gavę pranešimus, kad jie esą nubausti — Alg. Kalesinskas 3 auks. arba 2 d. arešto, J. Balevičius, J. Lipskas, L. Kalesinskas — po 1 auks. arba po 1 d. arešto.

— Šio kaimo ūkininkas J. B. mėgsta rengti vakaruškas, kuriose daug išgeriama degtinės. Panašios vakaruškos buvo ir per Kalėdas. Jose dalyvavo ir tie, kuriems mūsų krašto lietuvių ateitis nerūpi visai.

Konkurentas.

Švenčionių apskr.

Tarčiūnai, Švenčionių val. *Rūpinasi vaikų auklėjimu.* Čia nuo senesnių laikų veikia valdinė pradžios mokykla. Šių mokslo metų pradžioje iš Tračiūnų mokykla buvo perkelta į Kukiškės kaimą, bet po poros mėnesių ir vėl grąžinta. Nors mokyklą, išskyrus keletą sugudėjusių, lanko visi lietuviai vaikai, bet mokytoja lietuvių kalbos nemoko. Todėl šiemet tėvai patys nusisamdė mokytoją ir savo vaikus lietuvių kalbos moko namie.

Per Kalėdas valdinė mokytoja surengė vaikams eglutę. Tėvai buvo nepatenkinti, nes visa programa buvo atlikta ne lietuvių kalba. Todėl tėvai, susidėję po keletą skatikų, surengė kitą vaikams eglutę. Vaikai gražiai pagiedojo kalėdinių giesmių ir pasakė nemaža gražių lietuviškų eilučių. Tėvai labai yra patenkinti savo nusamdytu mokytoju, kuris per taip trumpą laiką išmokino jų vaikučius tiek daug.. *V-tas.*

KRONIKA

Blaivybės Draugijos narių susirinkimas

Sausio 15 d. (sekmadienį) šv. Mikalojaus parapijos salėje įvyks Lietuvių Katalikų Blaivybės Draugijos narių eilinis susirinkimas. Programoje bus paskaita ir įvairumai. Pradžia 18 val. 30 min.

Valdyba.

Mirė Antanas Liobis

Sausio 8 d. Vilniuje mirė uolus, pavyzdingas vietos lietuvių visuomenės narys *Antanas Liobis*. Velionis buvo anksčiau nuolatinis „Vilniaus Rytojaus", o dabar „Aido" prenumeratorius. Lietuviškąją spaudą jis palaikydavo ir aukomis. Taip pat remdavo aukomis ir kitus viešojo pobūdžio labdaringus lietuvių reikalus.

Velionis buvo ilgametis Vilniuje plačiai žinomo Velerio gėlyno vedėjas. Mirė turėdamas 53 metus amžiaus. Palaidotas Rasų kapinėse.

Lankėsi „Spaudos" bendrovės vedėjas

Šiomis dienomis į Vilnių buvo atsilankęs Kaune veikiančios laikraščių platinimo „Spaudos" bendrovės vedėjas Galvydis. Lietuvos spaudos platinimo reikalu jis buvo nuvykęs į Varšuvą ir Krokuvą.

„Varpo" choras pabaigė koncertuoti

Vilniaus lietuvių „Varpo" choros koncertavo šiuose Lietuvos miestuose: Kaune, Klaipėdoje, Telšiuose, Radvyliškyje, Utenoje ir Ukmergėje.

Sausio 9 d. choras koncertavo Karo Muziejuje. Tai buvo paskutinis viešas choro pasirodymas Kaune. Tos pačios dienos vakarą Vilniaus ir Kauno chorams buvo vaidinama opera „Carmen" su Kipru Petrausku priešaky.

Iš gudų gyvenimo

— Vietos lenkų spaudoje pasirodė žinių, kad šiomis dienomis buvusi padaryta krata pas gudų kultūros žurnalo „Kalosie" redaktorių J. Šutavičių.

— „Kur. Wileński" praneša, kad Vilniaus demokratų klūbas esąs susirūpinęs gudų būkle ir netrukus norįs įteikti atitinkamos valdžios įstaigoms gudų klausimu memorialą.

Liovėsi ėjęs ozoniečių laikraštis „Naród"

Praėjusių metų rudenį prieš rinkimus į Lenkijos seimą Vilniuje buvo pradėta leisti lenkų ozoniečių laikraštis „Naród". Pradžioje jis ėjo kaip savaitinukas, o vėliau tapo dienraščiu. Šalia savo ideologinių reikalų mėgo dažnai ir lietuvius užkabinti, dėdamas iš Vilniaus lietuvių gyvenimo žinias ir darydamas savo išvadas.

Šiomis dienomis laikraštis „Naród" liovėsi ėjęs. Kiti lenkų laikraščiai rašo, kad „Naród" sulaikius pati Vilniaus ozono vadovybė. Esą tai padaryta kilus pačių ozoniečių tarpe šeimyniniams nesusipratimams.

×

Taip pat nežinia kodėl jau kelinta diena nepasirodo ir Vilniaus lenkų demokratų organas „Kurjer Powszechny".

Pripildytos ligoninės

Šiuo metu Vilniuje labai daug serga žmonių. Ligoninės pripildytos ligonių. Nemaža ligonių tenka paimti stačiai iš gatvės. Pav., vien sausio 10 dieną iš gatvių paimta ir nugabenta į ligoninę ilgesniam gydymui 5 žmonės. Suprantama, dėl didelės kamšaties gydytojų darbas ligoninėse labai apsunkintas. Dėl to būna visokių komplikacijų.

Mirė rusų sentikių galva

Šiomis dienomis Vilniuje mirė visos Lenkijos rusų sentikių tarybos pirmininkas, buv. Lenkijos senato atstovas Arsenijus Pimonovas. Jis buvo vienas labiausiai pasiturinčių Vilniaus gyventojų. Bet ir jis mirė nesumokėjęs valstybei visų mokesčių—iš viso apie 300.000 auks.

Redakcijos atsakymai

Jurkiui. Negalėsime įdėti. Lauksime kitokių žinių.

P-nui. Tuo reikalu geriausiai galėtų patarti advokatas, gavęs žymiau daugiau paaiškinimų.

Nariui. Žinelė neįdėta dėl techninių kliūčių. Prašome ir toliau pa našiai rašinėti.

a-ski. Kai ką įsidėjome. Kitų dalykų apie rinkimus įdėti negalėsime. Jeigu įdėtumėm, jų netektų pamatyti.

Om. Draugui. Rodos, esame gavę visas siųstas korespondencijas. Neįdėjome tik tų, kuriose buvo kartojamos senesnės žinios.

Padėka

Lietuvių Katalikų Blaivybės Draugijos Valdyba už paaukotas Draugijos bibliotekai knygas taria ačiū šiems asmenims:

Kun. E. Basiui, R. Bagdonui, kun. P. Bieliauskui, V. Budrevičiui, adv. A. Juknevičiui, inž. M. Čibirui, A. Cicėnui, P. Čiškevičiui, V. Dasiui, inž. M. Kraužliui, M. ir O. Lemešytėms, R. Mackevičiui, Mačiukaitei, V. Martinkėnui, A. Rastenytei, Z. Stašienei, Spečiui, U. Sekmukaitei, Br. Suduikiui, M. Šlapelienei, A. Staneliui, kun. N. Vaišučiui, kun. A. Viskantui, V. Umbrasui ir S. Urbonavičiui.

KARAS KINIJOJE

— Japonai Kinijoje pradėjo kilnoti savo kariuomenę ir burti ją naujose vietose. Kinai laukia, kad netrukus jie pradės naują puolimą. Mūšiai eina tik Kinijos pietuose, į šiaurę nuo Kantono. Iš to matyti, kad kinai jau prarado patogų laiką Kantonui atsiimti.

— Japonijoje pasikeitė vyriausybė. Šioje vyriausybėje pasiliko užsienių reikalų ir karo ministrai. Nauja Hiranumos vyriausybė yra pasiryžusi pabaigti karą Kinijoje, kai Čangkaišekas būsiąs visiškai sutriuškintas. Ji nesiūlysianti jam su taika, kaip tai buvo dariusi senoji Konoje vyriausybė, bet vesianti karą iki laimėjimo. Naujos vyriausybės nusistatymas Kinijos atžvilgiu sukėlė ant kojų Angliją, Prancūziją ir Ameriką. Anglija jau ketinanti imtis priemonių prieš Japoniją ir priversti ją pradėti daugiau gerbti kitų valstybių reikalus Kinijoje.

KARAS ISPANIJOJE

Katalonijos fronte, nacionalistų pranešimu, eina atkaklios kautynės, kurias jie laimi ir eina priekin. Nacionalistams bene pasisekė prie upės Segre šiaurėje ir pietuose tiek nueiti priekin, kad vyriausybininkų centrui gresiąs pavojus patekti į kilpą, kur gali būti apsuptiems.

Nacionalistai suspėjo užimti kelius, kurie eina į Barceloną. Jais jie galėsią pradėti žygį į Katalonijos sostinę.

Kituose frontuose, vyriausybininkų pranešimu, kautynės laimi vyriausybininkai. Jie taip pat sumini visą eilę vietovių, kurias pasisekė atimti iš nacionalistų.

Pažymėtina tai, kad nacionalistai nutyli apie mūsius Estramadūros fronte ir prie Toledo, o vyriausybininkai nieko nesako apie kautynes Katalonijoje.

Lietuvos tautininkų nutarimai

Visuotinis Lietuvių Tautininkų Sąjungos atstovų susirinkimas, įvykęs 1939 m. sausio 5 d. Kaune ir išklausęs Vyriausybės ir Sąjungos vadovybės pranešimų bei apsvarstęs aktualiuosius tautinius reikalus, tarp ko kito nutarė:

1. Pareikšti savo nuoširdžiausią pritarimą Vyriausybės vedamai užsienio ir vidaus politikai, stiprinant krašto tarptautinę, ekonominę ir kultūrinę būklę ir padėkoti už tas dideles pastangas, kurias ji deda pasunkėjusiu Lietuvos valstybei momentu, gindama ir saugodama tautos ir valstybės gyvybinguosius reikalus;

2. Prašyti Sąjungos vadovybę dėti visas pastangas įkūnyti kuo plačiausią tautinę konsolidaciją, pertvarkant ir vienon vadovybėn sujungiant visas tautiškąsias organizacijas ir kuo glaudžiau derinant jų darbą;

3. Padėkoti už vyriausybės nusistatymą stiprinti lietuvybę miestuose ir lietuvių pozicijas versluose ir prašyti, kad lietuvių pastangos šioje srityje būtų dar daugiau remiamos;

4. Pareikšti nuoširdžiausią padėką pasitraukusiam ilgamečiam Sąjungos pirmininkui Juozui Tūbeliui, savo atsidavimu ir dideliu darbu išugdžiusiam ir sustiprinusiam tautiškąją veiklą, ir kartu pareikšti nuoširdų pasitikėjimą naujajam Sąjungos pirmininkui Ministrui Pirmininkui kun. Vladui Mironui, lietuvių tautinio sąjūdžio veteranui, ir tvirtą viltį, kad jo vadovybėje Sąjunga dar labiau sustiprės ir sukonsoliduos lietuvių visuomenės pajėgas sėkmingam tautiniam ir valstybiniam darbui.

Suvažiavimą uždarydamas, ministras pirmininkas ir Lietuvių Tautininkų Sąjungos pirmininkas kun. Vl. Mironas, tarp kito ko, pareiškė, kad vyriausybė konsolidacija (tautos suvienijimą) supranta konsolidavimu visų tų organizacijų, kurios stovi ant valstybės tautinių pamatų ir patraukimu visų geros valios ir pajėgių lietuvių į tas organizacijas.

Žydai į Abisiniją

Anglų spaudoje pasirodė sensacingų žinių apie ruošiamą Ryme Anglijos premjerui Čemberlenui siurprizą.

Kaip žinia, neseniai Amerikos prezidentas Ruzveltas kreipėsi į Musolinį siūlydamas įsileisti į Abisiniją keletą milijonų žydų. Musolinis iš pasiūlymą iš karto atmetė, bet iš naujo apsvarstęs sutiko, tik pastatė porą sąlygų.

Musolinis sutinka atiduoti dalį Abisinijos su Hararo miestu žydams, kurie tose žemėse galėtų įkurti nepriklausomą žydų valstybę. Bet prie to turėtų prisidėti ir Anglija su Prancūzija. Musolinis siūlo, kad Anglija atiduotų Italijai Zeilo uostą, o Prancūzija atiduotų Džibuti uostą.

Dabar reikia laukti, ką pasakys Anglijos ir Prancūzijos vyriausybės, o ypač įdomus šiuo klausimu Čemberleno nusistatymas.

Kaip ir reikėjo laukti, šitokia žinia sukėlė didelį susidomėjimą ypač tose Europos valstybėse, kuriose gyvena daug žydų.

Nauja politinė grupė Anglijoje

Šio mėn. 4 dieną vakare Londone įsisteigė nauja politinė grupė, kurios pirmininku išrinktas Duncan Sandys.

Grupė paruošė dešimties straipsnių programą. Viename iš tų straipsnių, liečiančių užsienio politika, sakoma, kad pasaulio taika negali būti išlaikyta nuolaidomis ar fizinės jėgos grasinimu. Reikia sukuri bendrą taikingųjų tautų frontą, kuris pasižadėtų priešintis bet kokiam užpuolimui. Grupė yra įsitikinusi, kad tas taikingųjų tautų būrimasis būtų geriausias ginklas kovai prieš visokias agresijas. Toliau yra sakoma, kad šiuo metu Didžiosios Britanijos vaidmuo užsienio politikoje esanti „silpnumo politika". Pagaliau, grupė reikalauja, kad Didžioji Britanija nedelsdama visu smarkumu ginkluotųsi.

Įvairu-įdomu

Baltijos kraštuose nori įrengti žydams „karantiną"

Užsienio spauda skelbia, kad Baltijos kraštuose dabar lankosi Amerikos žydų delegacija, rabino Cohno vadovaujama. Toji delegacija vedanti pasitarimus su Suomijos, Estijos ir Latvijos vyriausybėmis Vokietijos žydų reikalais. Vėliau ji vyksianti ir į Lietuvą.

Delegacija norinti, kad šios valstybės leistų laikinai apsigyventi iš Vokietijos ištremiamiems žydams, kol jie būsią kolonizuojami užjūrių kolonijose. Žydai Baltijos kraštuose apsigyventų laikinoms kolonijoms, kuriose kartu ruoštųsi naujam gyvenimui numatomose jų nuolatinėse kolonizacijos vietose. Laikino žydų gyvenimo Baltijos kraštuose išlaidas žadą apmokėti Amerikos žydai. Tuo tarpu nėra žinių, kaip vyksta amerikiečių žydų delegacijai derybos, bet tenka abejoti, ar Baltijos kraštai panorės tapti, kad ir laikinu iš tremiamiems žydams „karantinu".

Vokiečių artilerija nepaima čekoslovakų fortų

Anglų laikraščiai plačiai aprašo vokiečių artilerijos bandymus griauti čekoslovakų tvirtoves, kurios atiteko jiems su Sudetija. Visų rūšių artilerija šaudo į buvusius čekoslovakų sustiprinimus. Tuo pačiu metu bombarduoja ir lėktuvai ir bando nustatyti efektą, kokį padaro bombos. „Times" tvirtina, kad bombardavimo rezultatai esą lygūs beveik nuliui, tiktai vienas iš 60 apšaudytų fortų pasisekė sugriauti. Vokietijos karo sluoksniai šituos bandymus laiko nepaprastai svarbiais, nes ruošiasi tolimesniam ginklavimuisi. Bombardavimo rezultatai įrodę, kad prancūzų Mažino linija, kurios pavyzdžiu pastatyti čekoslovakų fortai, esanti visiškai neprieinama. Vokiečių karo vadovybės įsakymu fortų statybos pavyzdžiai pasiųsti ištirti į Vokietijos karo laboratorijas.

Gen. Frankas paklausęs kaunietės patarimo

Ispanijos nacionalistų vadas gen. Frankas esąs didelis mėgėjas bulių kautynių, kurios Ispanijoj labai išsiplatinusios. Viena kaunietė, gyvulių globos draugijos narė D. Regelytė, sužinojusi, kad pats gen. Frankas mėgsta tas žiaurias kautynes žiūrėti, parašė jam laišką ir prašė panaikinti Ispanijoj bulių kautynes. Paskui ji dar parašė laiškus vienam generolui ir poniai Frankienei ir vis prašė panaikinti Ispanijoj bulių žudynes. Ar tie laiškai, ar kas kita paveikė, kad Ispanijoj bulių kautynės pradėta drausti. Pats gen. Frankas ėmė nebepritarti tiems žiauriems žaidimams ir pradėjo jaunimui ieškoti gražesnių pramogų. Kaunietė Regelytė vėl parašė laišką gen. Frankui ir jam padėkojo. Neseniai ji gavo gen. Franko laišką su linkėjimais ir savo fotografija.

Keistuolių klūbai Anglijoje

Anglai labai mėgsta įvairius klūbus, todėl Anglija jau iš seno garsi įvairiais keisčiausiais klūbais, į kuriuos susirenka tik to klūbo nariai, o pašaliečiai visai neįleidžiami. Tvirtinama, kad tik vienam Londone šiuo metu yra apie 7.000 įvairių klūbų. Čia yra juokdarių klūbas, kurio nariai, būdami klūbe turi visą laiką juoktis ir pasakoti juokingus dalykus. Mėlagių klūbo lankytojai kiekvieną vakarą turi papasakoti naują jų pačių sugalvotą melą. Už geriausią melagystę skiriamos premijos. Valkatos ir vagys taip pat turi savo slaptus klūbus, kuriuos policija dažnai suseka ir likviduoja. Yra ir „tylos mėgėjų" klūbas. Kiekvienas šio klūbo narys už tam tikrą atlyginimą čia gauna pietus, vakarienę ir laikraščius. Čia jie gali valgyti, skaityti, rūkyti ir ramiai mąstyti, bet neturi teisės kalbėti. Visi sėdi tylomis, lyg negyvėliai. O jei kuris garsiai ištaria žodį, turi mokėti pabaudą. Už dainavimą arba juoką narys tuojau pašalinamas iš klūbo. Yra subankrutavusių pirklių ir pramonininkų klūbas ir kortomis prasilošėlių klūbas. Į pastarąjį priimami tik tie, kurie įrodo, kad buvo turtingais žmonėmis, bet prasilošė. Įdomus „vaiduoklių mėgėjų" klūbas. Jo nariais priimami tie, kurie patys yra „matę" vaiduoklius, buvo jų išgąsdinti, gyvena namuose, kuriuose vaidenasi šmėklos ir pan. Kas vaiduokliais netiki, to į klūbą nepriima. Dar yra automobilių nelaimėse sužeistųjų klūbas, nuo mirties išsigelbėjusių, viengungių, senmergių, šunų mėgėjų, rožių auginotojų, pasirengusių skristi į Marsą, neužaugų ir besočių klūbai. Į besočių klūbą patenka tik tokie asmenys, kurie per vienus pietus sudoroti 1 kg. bekono, tris lėkštes sriubos, 1 kg. duonos, 10 kiaušinių ir išgerti 3 bonkas vyno. Žinoma, paprastas darbininkas, kad ir su geru pilvu, į tą klūbą negali patekti, nes čia už vienus pietus reikia mokėti 2 svarai (apie 70 litų), nors užsakytojas jų ir nesuvalgytų. Taigi, iš išdykumo žmonės visokių niekų prasimano.

Kantoną paėmęs japonų auksas

Anglų laikraščiai praneša iš gerai informuotų šaltinių, kad Kantono paėmimas jau iš anksto buvo „gerai" paruoštas. Japonai jau ilgą laiką su kinų generolais vedė derybas, kurie turėjo Kantoną ginti. Pasitarimai buvę vedami dėl to, kad generolai rimtai turi ginti miestą, ar tik dėl žmonių akių. Kantonas pasidavęs, o generolai, iš japonų gavo dideles sumas aukso ir išvykę per Honkongą į Ameriką ar kurią kitą šalį.

Kaip „tvarkomi" Sovietų Rusijos darbininkai

Sov. Rusijoje neseniai išleistas įstatymas, kuriame nupasakota, kokios bausmės laukia darbininką už pavėlavimą į darbą. Pagal tą įstatymą darbininkas, pavėlavęs 10 minučių, dar nebaudžiamas; pavėlavęs 20 minučių tik pabaramas, bet pavėlavęs daugiau kaip 20 minučių laikomas nemažu nusikalteliu ir „žmonių priešu", iš darbininkų skaičiaus išbraukiamas ir iš buto išmetamas. O Sov. Rusijoje nėra nieko baisesnio, kaip netekti darbo, — tokiam žmogui gresia bado mirtis.

Už pasivėlavimus iš darbininkų uždarbio atskaitoma piniginė bausmė. Leningrado fabrikuose dėl tokių atskaitymų jau kilo gana didelių darbininkų riaušių: darbininkai užprotestavo prieš atlygio sumažinimą ir ėmė reikalauti išmokėti uždarbį be atskaitymų. Fabrikų direkcijos priverstos buvo pasikviesti į pagalbą milicija, kuri didesnius riaušininkus suėmė. Oficialiai pranešama, kad suimta daugiau kaip 450 darbininkų.

Darbininkai turi „darbo knygeles", kuriose stropiai žymimi visi darbininko pavėlavimai į darbą ir kiti jo nusikaltimai fabriko atžvilgiu.

„AIDO" REDAKCIJA ir ADMINISTRACIJA: Wilno, ul. Dąbrowskiego 5—1. Telefonas 29-59. Administracija priima nuo 9 iki 13 ir nuo 16 iki 18

REDAKCIJA gaunamus straipsnius ir korespondencijas taiso ir trumpina savo nuožiūra. Nespausdintų korespondencijų ir smulkesnių straipsnių redakcija nesaugo. Rankraščių savo lėšomis negrąžina.

PRENUMERATA: Metams — 3 auks. Užsienyje — 3 doleriai. Atskiro numerio kaina 10 skatikų. Skelbimų kaina: tik ketvirtame puslapy — 20 skatikų už eilutę.

Wydawca-Leidėjas **Liudvikas Cicėnas**. Drukarnia-Spaustuvė „RUCH" Wilno, Tatarska 6. Telef. 21-83. Redaktor-Redaktorius **Vincas Budrevičius**.